חידושי הרי"מ על התורה — שבת הגדול

פרשת אחרי

משכו כו'. למשוך יד מע"ז ואח"כ קחו לכם צאן של מצוה. הוא מאחר שנק' עבודה אכילת מצה ועבדתם כו' העבודה הזאת ז' ימים כו' מצות. צריך מקודם להסיר כל מיני ע"ז וכל אביזרייהו. היינו כל המתגאה כו'. הכועס כו'. ממון. כ"ש מי שהוא תחת ממשלת היצה"ר הם ברשות לבם. שצריך צעקה ואנחה מלב. כמ"ש ויאנחו כו' שאותן שלא רצו לצאת נשארו בימי אפילה. וכן עדיין כל שנה ושנה. מה שמשכו ידיהם מע"ז הי' בעשור בש"ק שהוא כמו עשור של יוה"כ שנקרא יומא רבה. שהוא מעין עולם הבא כינור של י' נימין כמ"ש בגמ' והוא יראה. כן עשור ניסן ש"ק שהוא מעין עוה"ב ע"י אהבה. זכרתי לך חסד כו'. ושבת הגדול שמשבית כל הגדולה שמבלעדי ה' ית'. והוא עצמו כהשבתת חמץ. גדולה זו מעשה בראשית. וגמרו הוא מה שהי' משתוקק אברהם אבינו ע"ה להיות אומה שלימה שיעבדו ה' ית' כמ"ש הרמב"ם ז"ל ובעשור לחודש הי' מצוה ראשונה שעשו אומה שלימה לה' ית' ושמח אברהם ביוצאי חלציו כמו שאומרים בשבת קודש אברהם יגל. והועיל זכותו ומסירת נפשו לבטל ע"ז מהעולם שנוכל במצרים למשוך מע"ז קודם הגאולה וגם הוא נקרא האדם הגדול שהי' מרכבה להשי"ת כשנקרא גדול על בריאת כל העולמות בהבראם הוא אברהם כאמור בש"ס. ועדיין גם עתה נפתח זה השער בש"ק שלפני הפסח שהוא שער הנ' דשבת מתברכין מיני' כל שיתא יומין ונותן ברכה ליום הגאולה וליל שמורים. וברכה זו באה משער הנ' שלכך נזכר נ' פעמים יציאת מצרים בתורה כמ"ש בזוה"ק וחמשים עלו כו' ומצרפין כל שבתות השנה מפסח ניסן עד ניסן מן הנ' שבתות נעשה שבת א' שאם ישראל משמרין שבת א' נגאלין. ועתה שבא זמן גאולה אשר הוא שמורים אולי שנה זו נפתח שבת הגדול. אולי נזכה ע"י השמירת שבת ליגאל וכל נפש מישראל מרגיש קדושה בשבת זה ליתן אל לבו מאוד אולי הוא מעכב גאולתן של ישראל ח"ו. ואמרו חז"ל במדרש פ' ברכה כשאמרו למרע"ה שארונו כל יוסף בנילוס. הלך ועמד על היאור ואמר יוסף הגיע זמן גאולתן של ישראל כו'. מעשים יש לך אצל בוראך בקש רחמים ואל תעכב כו' ע"ש יחרד כל אדם אם יוסף צדיקו של עולם שהי' לנו קיום במצרים בזכותו אמר לו שיבקש רחמים שלא יעכב. על אכו"כ אנשים כמוני דלים ואביונים במה נבקש מהשי"ת שלא לעכב גאולת ישראל זולת בלב נשבר ונדכה ולהיות כעפר אולי יעמוד לנו זכותו של א"א. ומשער הזה בא תשובה שקדמה לעולם והוא הכ' שער החצר כו' הפונה קדים כו' הוא קודם לעולם כו' וביום השבת יפתח כו' וביום החודש כו' והוא שני פתחים שאמרו חז"ל לעולם יכנוס שיעור שני פתחים ויתפלל ושמעתי ממ"ו מפרשיסחא ז"ל שב' פתחים הם א' לצאת מעוה"ז וא' לכנוס לעולם העליון עכ"ל וזהו ענין סמיכת גאולה לתפילה חודש ההתחדשות ושבת השביתה וע"י שסגור ו' ימי המעשה

הפנימיות של האדם ואינו מכניס ממעמקי לבו לעניני חול עי"ז נפתחין בשבת וחודש השער הפנימי הפונה קדים שהוא קדמונו של עולם: [ובמקום אחר מצאתי בזה"ל]

שבת הגדול כו' הרבה טעמים כתבו על שם זה ולע"ד כמו שנק' אכה"ג שהחזירו עטרה ליושנה כו' הן גבורותיו כו' בש"ס ותמוה הא הגדול גם ירמי' אמר ולא החזירו שבח הגדול כלל. ונ"ל דאחר שנגאלו והי' נם דפורים וכדומה נודע למפרע שכל הגבורה שכבש כעסו נגד אומות ונוראותיו הי' הכל חסד לישראל כדי שיהי' הגאולה בשלימות יותר והכל יצא מהגאולה וכל זמן שהי' בגלות נסתר זה וזה החושך עיקר הגלות שהי' סבורים שאפשר ח"ו כלי' משא"כ כשנגאלים נודע כנ"ל וא"ש שבמה שנודע שהן הן כו' החזירו הגדולה כו' ונקראים אכה"ג. ובגמ' לך ה' הגדולה זו מעשה בראשית כו' ובו' ימי המעשה הי' כל א' לבדו ובשבת נגמר וחיבר הכל שנראה המכוון מהבריאה לכבודו בראתיו כו' ואיך כל הנבראים פונים למכוון זה וזהו שנא' ויכל ביום השביעי במדרש שנעשה כלי היינו הכל כלי אחת וכתיב יום הששי כו' שהיו תלוים עד מתן תורה שעדיין לא הי' ניכר שלא הי' אימה רק יחידים ובשבת זה הי' מצוה ראשונה שעשו כלל ישראל מקחו מבעשור ונגמר שבת הראשון של מעשה בראשית לכך נקרא שבת הגדול כנ"ל גם משבית כל הגדולות אשר לא לה' המה ככתוב כי גדול אתה לבדך כו' שהי' ביטול ע"ז במה שקשרו טלה בכרעי המטה וזהו משכו כו' ידיכם מע"ז וכמו שכ' ביתרו שהי' מבטל ע"ז לאתכפי' כו' ואמר עתה כו' כי גדול ה' והי' צריך ביטול מאינו ישראל כי קיי"ל נכרי מבטל ע"ז דווקא מצידם שמבזים בזה איתכפי'. ולכך הוצרך מקודם פסח ומילה שיבטלו ע"ז וזה הי' בעשור משכו כנ"ל ונקרא גדול כנ"ל:

עוד י"ל שקודם הפסח שהוא זמן גאולה העתידה מתאסף זכות כל שבתות השנה ששמרו ישראל ונעשה א' לבקש רחמים ורצון לגאולה שתלוי בשמירת שבת כמ"ש ז"ל אלמלא שמרו ישראל ב' שבתות מיד נגאלין כו' דכ' אל יצא כו' ממקומו שמשיב כל דבר למקום שלו וכן עולים כל העולמות וראוי שישובו ישראל למקומם וענינם כימי קדם:

עוד י"ל שמתפללין תקע בשופר גדול לחרותינו ושא נס כו' וקודם פסח זמן חרותנו שנגאלים כל נקודה של כל א' מישראל שהם תפוסים ת"י הקליפה ע"י חטאתינו יוצאים מהמצרים וקודם חירות זה הוא ע"י שופר גדול מתעוררים לצאת מת"י אח"כ שא נס וזה בשבת ובעשור שבת ר"ת תקעו בחודש שופר ראשון לחדשי כו' בר"ה אומרים שיהי' ע"י ניסן ובניסן בפועל: